

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Казахстан)
Бельський державний університет імені Алеко Руссо (Молдова)
Texas A&M University-commerce (USA)

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

**Збірник наукових статей
за матеріалами**

**XVIII Міжнародної
науково-практичної
конференції**

19 жовтня 2023 р.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Казахстан)
Бельський державний університет імені Алеко Руссо (Молдова)
Texas A&M University-commerce (USA)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Збірник наукових статей за матеріалами
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції
19 жовтня 2023 р.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Сборник научных статей по материалам XVIII
Международной научно-практической конференции
19 октября 2023 г.

УДК 378
ББК 74.58

Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів:
збірник наукових статей за матеріалами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції (19 жовтня 2023 р.). – Харків: ХНАДУ, 2023. – 231 с.

У збірнику наукових статей за матеріалами конференції висвітлюються актуальні проблеми лінгводидактики та методики викладання іноземних мов, застосування у сучасному освітньому процесі традиційних та інноваційних технологій, прийомів та алгоритмів розвитку комунікативних та дискурсивних компетенцій іноземних студентів, а також психолого-педагогічні засади організації навчального процесу, міжкультурної адаптації та інтеграції іноземних студентів у освітній простір ЗВО, питання професійно-орієнтованого навчання іноземних студентів.

Посвідчення УкрІНТЕІ № 571 від «19» грудня 2022 р.

Збірник адресовано викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам.

Адреса: Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
61002, м. Харків, вул. Ярослава Мудрого, 25.
Телефон: (057) 707-36-81.

Друкується в авторській редакції. За зміст, автентичність фактичного матеріалу та посилань відповідають автори.

Аналіз невербальних засобів спілкування, які можуть використовуватися в науковому дискурсі, є актуальною лінгводидактичною проблемою особливо під час комунікації носіїв різних мов і культур. Правильна інтерпретація таких засобів є запорукою досягнення освітньої, комунікативної мети.

Наприклад, невербальними показниками входження людини до певної соціальної та професійної спільноти є пози. Положення тіла демонструють упевненість або невпевненість людини, її статус, ставлення до співрозмовника тощо. Але в різних культурах одна поза може бути знаком, сигналом різних невербальних повідомлень. Тому дослідження цього аспекту спілкування, оволодіння здобувачами вищої освіти невербальними кодами культури країни, де вони навчаються, є вкрай важливим.

І жести, і пози, і міміка можуть сприяти взаєморозумінню або навпаки образити, роздратувати, шокувати партнера з комунікації. А якщо цей партнер – колега, науковий керівник, опонент, член ученої ради, то таке непорозуміння може призвести до небажаних наслідків. І вибачення повністю не нівелює негативного враження від такого спілкування.

Проксеміка – мова простору, просторових умов спілкування, національно орієнтовані правила визначення відстані між комунікантами, параметрів особистого, соціального, публічного простору. Порухення його меж також не сприяє встановленню довірчих відносин.

Одяг – свідоцтво соціального, професійного статусу людини, тому треба вміти не тільки зчитувати таку інформацію, а й правильно демонструвати себе. Крім того, необхідно враховувати значення кольорів, які закріплені в певних культурах. Колір виконує функції розділу, виділення, об'єднання тощо, тому національні конотації кольорів необхідно вивчати і враховувати.

Завдання дисципліни «міжнародний діловий науковий етикет» для здобувачів вищої освіти, зокрема наукового ступеня доктора філософії, полягають, на нашу думку, в оволодінні інофонами певним етикетним, можна

назвати його протокольним, набором міміки, жестів, поз, які б сприяли створенню у партнерів із комунікації позитивного іміджу. До цього набору доцільно включити знання про такесіку (наука про торкання), окулістику (контакт очей), проксеміку, хронеміку (використання часу в комунікативних процесах, його культурно та національно обумовлену цінність), вимоги до зовнішнього вигляду учасника наукової комунікації тощо.

Отже, актуальним напрямом лінгвометодичних досліджень вважаємо створення для іноземних здобувачів вищої освіти навчального тлумачного словника-довідника, який буде структурований відповідно до основних комунікативних ситуацій академічного дискурсу і містити роз'яснення соматичних висловів, що актуальні для невербальної академічної комунікації.

Література:

1. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: Навчальний посібник. Київ : Міленіум, 2005. 186 с.
2. Ушакова Н.І. Підручник з мови навчання для іноземних студентів як чинник формування ефективного освітнього середовища. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. пр. / [ред. кол., голов. ред. В. М. Мадзігон]. Київ, 2011. Вип. 11. С. 451–457.
3. Ушакова Н., Домніч С., Кушнір І., Тростинська.О. Модель підготовки іноземних здобувачів вищої освіти в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2019. № 2 (8), С.32-48.

Принципи розвитку риторичної компетентності іноземних студентів у зкладах вищої освіти

Ципіна Д.С.

*к. пед. н., доцент кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна
e-mail: sundian@ukr.net*

В процесі вирішення проблеми формування риторичної компетентності (РК) іноземних студентів, вважаємо за потрібне розгляд педагогічних принципів, призначенням яких є встановлення закономірностей педагогічного

процесу, виявлення протиріч, які виникають при його реалізації, а також проектування засобів, спрямованих на їх послаблення і підвищення ефективності навчальної діяльності студентів.

У нашому дослідженні побудова й обґрунтування системи принципів формування РК іноземних студентів здійснено на основі аналізу факторів (об'єктивного, суб'єктивного, особистісного і людського) та визначених на їх основі суперечностей.

1) Педагогічні принципи, спрямовані на зменшення суперечностей, що виникають під впливом об'єктивного фактора

Цю групу педагогічних принципів детально досліджено в дисертаційній роботі Т.Колбіної, серед яких: принцип професійної спрямованості педагогічного процесу, принцип гуманітаризації педагогічного процесу у закладах вищої освіти та принцип гуманізації. Окрім них, з точки зору специфіки риторичної діяльності, потребує окремого розгляду принцип виховного навчання.

Принцип виховного навчання базується на закономірності єдності навчання та виховання в цілісному педагогічному процесі. Виходячи з того, що риторика – вчення про мовленнєве виховання особистості, а її основою є філософія та етика, поза цієї духовно-моральної складової неможливо уявити сучасні методики навчання. Реалізація принципу виховного навчання передбачає такі правила його реалізації: здійснювати педагогічний процес формування професійної риторичної компетентності з урахуванням індивідуальних особливостей особистості іноземного студента: його потреб, нахилів, інтересів і поведінки; відбирати навчальний матеріал з риторики за змістом, який би сприяв формуванню позитивної спрямованості особистісних якостей студента; викладачу здійснювати виховний вплив на студентів своїм прикладом, зокрема, високим рівнем власної мовленнєвої культури та педагогічної майстерності; поважати особистість студента.

2) Педагогічні принципи, спрямовані на зменшення суперечностей, що

виникають під впливом суб'єктивного фактора

Провідним принципом зменшення дії виявлених протиріч має стати принцип міжпредметних зв'язків у навчанні. Дослідники зазначають, що цей принцип націлює на формулювання проблем, питань, завдань, що зорієнтовані на застосування та синтез знань і вмінь з різних предметів. Правила реалізації принципу міжпредметних зв'язків у навчанні: дотримання структурно-логічної схеми між взаємозалежними навчальними предметами, які вивчались на різних освітніх рівнях; розробка міждисциплінарних за змістом дидактичних засобів; створення на кожному занятті з риторики теоретичних передумов для вивчення наступної навчальної теми.

3) Педагогічні принципи, спрямовані на зменшення суперечностей, що виникають під впливом особистісного фактора

Суперечності особистісного фактора виявляються у важливості формування мотиваційно-цільової, когнітивної, ціннісно-емоційної та комунікативно-поведінкової сфери особистості студента та недостатнім рівнем якості знань, умінь здійснювати риторичну діяльність у професійній сфері, а також розвинутості відповідних особистісних якостей

За твердженням Т.В.Колбіної, педагогічними принципами, які сприяють зняттю або зменшенню дії протиріч особистісного фактора, є принципи особистісно орієнтованого навчання, серед яких: культуро- та ідеаловідповідність, індивідуалізація; принцип свідомості; принцип суб'єктності; принцип науковості; принцип наочності, принцип продуктивності, принцип зв'язку теорії з практикою та інші.

Важливим у розкритті особистої значущості виховання мовленнєвої культури у студентів та пов'язаним з принципом виховного навчання є принцип культуро- та ідеаловідповідності. У дослідженні цього принципу в якості обов'язкової умови ми вбачаємо наявність ціннісної ієрархії, ідеалу, до якого прямують викладач і іноземний студент у процесі навчання та виховання. У нашому дослідженні ми визначили такі правила реалізації принципу культуро-

та ідеаловідповідності: здійснювати формування досвіду риторичної діяльності шляхом порівняння культури ділового спілкування в інших країнах, національних риторичних ідеалів; за допомогою конкретних зразків утілення риторичного ідеалу в реальних мовленнєвих вчинках створювати такі умови формування майбутнього менеджера, які дозволять на продуктивному рівні багаторазово відтворити еталонні комунікативні моделі та реалізувати теоретичні знання про риторичний ідеал епохи на практиці; збагачувати мовленнєвий досвід студентів моделями ефективної поведінки, засобами продуктивного спілкування; бути для студентів взірцем мовленнєвої культури та самовдосконалюватися в якості оратора.

Важливим є розгляд принципу формування особистості через слово, зокрема, її духовне становлення. Як стверджує нпуковець І. Кропивко, риторика розвиває в людині особистісні якості: культуру мислення, культуру мовлення, культуру поведінки, культуру спілкування. Розвивальний потенціал риторики сприяє формуванню особистості іноземних студентів. Правила реалізації принципу: відбирати навчальний матеріал з риторики за змістом, який би сприяв формуванню позитивної спрямованості особистісних якостей студента; стимулювати студентів до активного обговорення проблемних питань, розвитку критичного мислення.

Класичний принцип зв'язку теорії з практикою втілюється в принципі практичного спрямування. Він сприяє послабленню суперечності між потребами студентів у набутті практичних навичок здійснення риторичної діяльності у професійній сфері та недостатнім рівнем їх сформованості. Риторична діяльність передбачає неодноразове практичне застосування теоретичних знань з риторики у типових і нестандартних ситуаціях, а також постійне тренування. Правилами реалізації принципу пріоритету практики, на нашу думку, є: практична спрямованість занять з риторики; відбір завдань, зміст яких наближений до ситуацій професійної сфери; обов'язкове виконання студентами тренувальних вправ, творчих завдань з риторики; новизна у змісті

навчального матеріалу, проблем обговорення, форм організації навчання, видів, методів і прийомів роботи; мовленнєвих партнерів; новизна технічних засобів навчання та ілюстративної наочності.

З принципом пріоритету практики пов'язаний принцип продуктивності навчання, який вирішує протиріччя між бажанням студента набути риторичну компетентність, розвиватись та самовдосконалюватись як мовна особистість і недостатнім рівнем сформованості риторичних умінь і навичок, недостатнім досвідом здійснення риторичної діяльності. З метою розвитку практичних риторичних навичок у навчальному процесі використовується продуктивно-творчий метод, який реалізується у творчих завданнях, спрямованих на формування у студентів умінь зв'язно висловлювати думки: написання сценарію проведення дискусії, наукової конференції, рольові та ділові ігри, групові дискусії, дебати, ситуації-симуляції, риторичні тренінги тощо.

Правила реалізації зазначеного принципу: дотримуватися пріоритетного використання завдань продуктивного характеру над репродуктивним; стимулювати студентів до продуктивного мислення: самостійно формулювати цілі та складати плани завдань, визначати способи діяльності, висловлювати рефлексивні судження і самооцінки; обов'язкове виконання студентами творчих завдань з риторики.

Принцип наочності навчання обґрунтовано науковцями як основу успішності навчання. Наочність може застосовуватись на всіх етапах навчального процесу, відповідно до кожного етапу та рівня абстрактності відбираються адекватні їй види. Враховуючи специфіку риторичної діяльності найбільш ефективним вважаємо застосування таких видів наочності: візуальної (фотографії з метою виявлення комунікативної поведінки комунікантів тощо); звукової та аудіовізуальної (аудіо- та відеозаписи публічних виступів, комунікативних ситуацій у діловій сфері з метою аналізу вербальних та невербальних засобів); символічної у вигляді моделі досліджуваного об'єкта; словесної (образні словесні ілюстрації явищ, життєвих фактів та дій тощо).

education policy, problems related to the development trend of the society, and the main directions of the socio-economic policy.

Literature:

1. Guliyeva S. "The principle of quality management and its main directions", Baku, 2018.
- 2.. Mehdiyev M. I. "Quality management", Baku, 2017.
- 3.. Mammadzade Ramiz "Quality in education as one of the leading directions", "Teacher of Azerbaijan" Baku, 2020.

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

<i>Артьомова О.І., Тараненко В.В.</i> Формування комунікативної компетенції студентів-іноземців в процесі вивчення української мови як іноземної ...	4
<i>Карімова Н.Е.</i> Навчання ідіом на заняттях з англійської мови	7
<i>Ланова І.В.</i> Значення тексту як складової навчання фахової мови у викладанні української мови як іноземної	11
<i>Малихіна Ю.О.</i> Навчальний посібник з української як іноземної як засіб формування граматичних навичок та мовленнєвих умінь	13
<i>Опришко Н.О., Rodrigues R.</i> Особливості інтенсивного курсу української мови для іноземних студентів підготовчого відділення, які навчаються англійською мовою	19
<i>Панченко О.І.</i> Можливості сприйняття української поезії за допомогою машинного перекладу	22
<i>Приходько С.О.</i> Особливості вивчення дієслів руху в іншомовній аудиторії	26
<i>Чжан Цайджун</i> Створення іншомовного комунікативного середовища в умовах онлайн-навчання в Китаї	30
<i>Nəsirova Gülşən Bayram, Shahana Heydarova Shahin</i> Integrated Approach to Grammar in Context	35
<i>Rahimov M.N., Hunbatova Sh.R.</i> Interaction of language and speech, the role of grammar and vocabulary in their implementation	40
<i>Suima I. P.</i> The role of interview in foreign language teaching	44
<i>Zeynalova-Mammadzade L.V</i> The role of borrowed words in foreign language teaching	48

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, АЛГОРИТМИ ТА ПРИЙОМИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ

<i>Айтпаева А.С.</i> Когнитивний підход в обучении грамматике РКИ на начальном этапе	54
<i>Архипенко Л. М.</i> Тестування як засіб контролю знань при вивченні української мови як іноземної	59
<i>Васецька Л.І.</i> Особливості застосування хмарного сервісу MS TEAMS на довузівському етапі мовної підготовки іноземців	63
<i>Манаева Г.С., Чорна Ю.В.</i> Особливості організації самостійної роботи слухачів-іноземних громадян на довузівському етапі підготовки в умовах дистанційної освіти	66
<i>Мустафаєва А.Г., Бахшиєва Г.С., Гурбанова Г.Г.</i> Освітні інновації ХХІ століття: основні особливості дистанційної освіти та її роль у навчанні іноземної мови	70
<i>Рязанцева Д. В.</i> Активізація самостійної роботи іноземних студентів: організація, напрями, перспективи	74
<i>Семененко І.Є.</i> Оцінювання в дистанційному навчанні у процесі професійної підготовки іноземних студентів базових факультетів	76
<i>Уварова Т.Ю.</i> Інноваційні методи організації самостійної роботи студентів, які вивчають українську мову як іноземну	83
<i>Ушакова Н.В.</i> Формування лексичних навичок здобувачів освіти засобами ІКТ на початковому етапі навчання української мови як іноземної	89
<i>Шипотілова О.П.</i> Із досвіду вивчення польської мови як іноземної на базі Варшавського університету (м. Варшава, Республіка Польща)	94
<i>Шкурко О.В.</i> Сучасні засоби візуалізації навчальних матеріалів на заняттях з української мови як іноземної	97
<i>Якубаева К.С.</i> Дидактическая игра как средство обучения русскому	

языку иностранных учащихся	101
Isayeva F.Y., Mammadova U.Y. The use of online resources in teaching English as a foreign language	104
Petrova O.B. English medium instruction: foreign language teaching strategies	109
Sandu T. Technology as a tool of enhancing language learning process	112
Sciuchina O. Teaching english vocabulary during distance learning	120
Solovyova O. Combined methods of teaching foreign students	124

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗВО

Іванова Т.А. Про міжкультурну комунікацію в сучасному світі	127
Игнатова Е.Р., Толмачева Д.С., Саденова А.Е. Межкультурная коммуникация в практике обучения русскому и казахскому языкам иностранных студентов	132
Любецька В.В. Формування компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців	138
Моргунова Н.С. Академічна доброчесність чи академічне шахрайство: вибір іноземних студентів	141
Нуршаихова Ж. А., Мусаева Г. А. Трансляция национальных ценностей в образовательном языковом пространстве	148
Снігурова І.І. Формування культури мовлення іноземних студентів у сучасних умовах	152
Тростинська О.М. Мотиваційний чинник у вивченні української мови іноземними здобувачами вищої освіти	156
Ушакова Н.І. Міжнародний діловий етикет для іноземних здобувачів наукового ступеня доктора філософії	160

<i>Ципіна Д.С.</i> Принципи розвитку риторичної компетентності іноземних студентів у закладах вищої освіти	163
<i>Шевченко О.М.</i> Розвиток навчально-пізнавальної активності іноземних здобувачів освіти на заняттях з української мови як іноземної	169
<i>Dolinska V.</i> Intercultural teaching as part of global education	173
<i>Kangozhayeva R.</i> Psychological and pedagogical substantiation of the formation of a foreign-language professional written intercultural and communicative competence	180
<i>Карачова Д. В., Азібалова Т. М.</i> The aspect of gender-inclusive approach in modern English language learning	185
<i>Corcevoi M.</i> Psychological aspects of digitalization of education	188
<i>Kovalenko Y.</i> The Role of Motivation and Engagement in Foreign Language Training	193
<i>Мицько J.</i> Issues of theory and practice of adaptation of foreign students	196

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗВО

<i>Бай Цзішен.</i> Розвиток цифрової компетентності студентів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання	204
<i>Копилова О.В.</i> Оптимізація навчання читання текстів за фахом іноземних здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей	208
<i>Муляр І. В.</i> Розвиток професійного мовлення на уроках української мови як іноземної	213
<i>Прилуцька Л.А.</i> Формування міжкультурної компетентності під час вивчення дисципліни «Історія та культура України» в умовах дистанційної освіти	215
<i>Ян Хунхао</i> Особливості професійної підготовки майбутніх учителів у КНР	218
<i>Abbasova-Zeynalova N.</i> Forecasting quality management in education ...	223

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Збірник наукових статей за матеріалами
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції

19 жовтня 2023 р.

Підписано до друку 20.10.2023 р.

Формат 60x84 1/16.. Папір офсетний. Друк цифровий.

Умовн. друк. арк. 22,0.

Тираж 100 прим. Зам. №19-10.

Видавництво та друк

ФОП Іванченко І.С.

пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м. Харків, Україна, 61135.

тел.: +38 (050/093) 40-243-50.

Свідоцтво про внесення суб`єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 4388 від 15.08.2012 р.

monograf.com.ua